

Rätten att avstå från vård

Socialstyrelsen har nu gett besked om gällande rättsläge när det gäller avbrytande av livsuppehållande behandling. I uttalandet görs tydligt att en läkare inte får ge en behandling som patienten inte vill ha, om det inte finns stöd i särskild lag exempelvis i samband med psykiatrisk tvångsvård.

Från Svenska Läkaresällskapet och Sveriges läkarförbund hälsar vi beskedet med tillfredsställelse. Ställningstagandet överensstämmer med såväl Läkaresällskapets riktlinjer som Läkarförbundets etiska regler.

Genom beskedet har osäkerheten kring vad som gäller minskat betydligt, vilket bidrar till en större rättstrygghet när läkare i samråd med patienten fattar svåra beslut kring avbrytande av livsuppehållande behandling. Socialstyrelsen klargör att det enligt regeringsformen är förbjudet med »påtvingat kroppsligt ingrepp« till vilket åtgärder inom sjukvården räknas.

En annan viktig utgångspunkt är hälso- och sjukvårdslagen, som klart uttalar att vården ska bedrivas i samråd med patienten. Det innebär ett principiellt krav på samtycke från patienten till alla former av vård och behandling.

Att vägra en patients önskan om att avstå från att inleda eller avbryta pågående vård är däremot att betrakta som tvångsvård, vilket är förbjudet utan stöd i särskild lag.

Det är således inte enbart rättsligt möjligt utan till och med en skyldighet för vården att tillmötesgå en sådan önskan. Om en läkare vägrar en sådan begäran är det vårdgivarens ansvar att finna en annan lösning så att patientens önskemål tillgodoses.

Från båda organisationerna har vi klargjort att det är en avgörande principiell skillnad mellan patientens rätt att avstå från att inleda eller avbryta pågående livsuppehållande behandling och aktiv dödshjälp.

Tyvärr sker ofta förväxlingar mellan dessa båda frågor i mediedebatten. Att tillmötesgå en patients önskemål om att avbryta behandling är inte detsamma som dödshjälp.

Socialstyrelsen gör ingen skillnad mellan om patienten befinner sig i livets slutskede eller ej. Detta är också helt i linje med både Läkaresällskapets och Läkarförbundets uppfattning. Rätten att tacka nej till vård gäller hela livet och är inte begränsad till vissa situationer.

Illustration: Annika Huett

Det är mycket positivt att Socialstyrelsen så tydligt nu uttalat att vården inom gällande rättsliga ramar måste tillmötesgå en patients önskan att avbryta en livsuppehållande behandling. Man tillägger också att det i god vård ingår att lindra patientens symptom genom exempelvis sömnmedel och morfin i en sådan situation.

Detta besked innebär, som vi förstärker, att läkare som tillmötesgår en be-

slutskapabel patients önskan om att avbryta livsuppehållande behandling inte behöver räkna med rättsliga konsekvenser.

Socialstyrelsen har försäkrat sig om att Riksåklagaren delar denna uppfattning. Visserligen har ingen av dessa myndigheter direkt beslutsrätt över enskilda åklagare, men så länge vården bedrivs inom vetenskap och beprövad erfarenhet så är det inte ett fall för rättsväsendet.

Att det är förenligt med vetenskap och beprövad erfarenhet att tillmötesgå en patients önskan om att avbryta behandling är nu klarlagt.

Sjukvården är emellertid inte befriad från rättslig prövning om en åklagare misstänker en brottslig gärning, men nu vet vi att så inte är fallet på detta område.

Läkarkåren kan därför med större trygghet möta de svårast sjuka patienterna i en god dialog om dessa frågor, utan att befara att polis eller åklagare knackar på dörren nästa dag.

Det är ett mycket välkommet besked! ■

»Rätten att tacka nej till vård gäller hela livet och är inte begränsad till vissa situationer.«

THOMAS FLODIN
ordförande i
Läkarförbundets
Etik- och an-
svarsråd

INGEMAR
ENGSTRÖM
ordförande i
Läkaresällska-
pets Delegation
för medicinsk
etik

Nytt avtal klart

På valborgsmässoafton avslutade Läkarförbundet förhandlingarna med SKL och slöt ett nytt löneavtal för 2010–2012. Det garanterade utfallet blev 3,5 procent på två år, vilket innebär 2 procent från den 1 april 2010 och 1,5 procent från den 1 april 2011. Det är i nivå med andra avtal på arbetsmarknaden.

Årets nyhet är en satsning på AT-läkarna och vikarierande läkare. För dem höjs lägstalönen med 6,4 procent till 25 000 kr/månad från och med 1 april. Nästa år tas lägstalönen bort

och ersätts av individuell och differentierad lön, vilket vi bedömer kommer att gynna AT-läkarna. Tillsammans med arbetsgivaren kommer vi att arbeta med att förbättra löneprocessen för dem fram till nästa år.

En positiv nyhet är att föräldrapenningtillägget, på 10 procent av månadslönen, förlängs från 90 dagar till 150 dagar.

Vi är glada att ha kommit i mål med ett avtal som innehåller en bra nivå samt några specifika satsningar, trots ett svårt utgångsläge.

Eva Nilsson Bågenholm

Kontaktuppgifter Sveriges läkarförbund:
www.lakarforbundet.se, E-post: info@slf.se
Telefon: 08-790 33 00, Fax: 08-20 57 18
Postadress: Box 5610, 114 86 Stockholm
Besök: Villagatan 5, Stockholm